

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Haandbog i Verdens-Historien. Anden Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 47. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1836_518A_2-txt-shoot-idm2657.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

At nu denne *Christendommens* Seier over *Hedenskabet* er langt fra at være saa glædelig en Begivenhed i *Kirkehistorien*, som Biskop Euseb, og Millioner med ham, har tænkt, det maae netop alle *Christne* strax ind48rømme, da Christendommens saakaldte "*Ophøjelse*" til Stats-Religion i Romer-Riget øiensynlig var en dyb *Fornedrelse*, der paa den ene Side aabnede Kirke-Dørren for alle dem der tænkte lavest, og paa den Anden gjorde *Roms Tyran* til Menighedens *Ypperste-Præst* (Pontifex Maximus); men i *Statens* og *Skolens* Historie er den tilvisse en Hoved-Begivenhed, al den Priis og Beundring værd, som Man vil skiænke den. At vi nemlig har *Stater*, som kappes om Rangen med Old-Tidens Bedste og stile end høiere, og at vi har en *Høi-Skole*, hvor de forbigangne Tider som ved en Trylle-Stav opstaae, for i Forening med den Nærværende og Tilkommende, at vise og forklare hele Menneske-Livet, det er aabenbar en Følge af at *Korset* fortrængte *Ørnen* i *Roms Banner*, og skiøndt man vel kan indbilde sig, det Samme vilde skedt alligevel, er det dog kun, ligesom vi kan indbilde os, at om vi end var blevet kvalt i Fødselen, kunde vi maaskee dog levet ligegodt. Det var derfor barnagtigt, her at tale om Constantins *Bevæggrunde* til at blive *Christen*, om hans Ret til at hedde et *christeligt Menneske*, og om den *Maade*, hvorpaa saavel han som de Christnes *Bisper* og *Professorer* benyttede Seieren; thi det, seer Man let, bliver Altsammen *deres egen Sag*, medens *Følgen* i alle Tilfælde blev hvad den blev og er ret egenlig *vores Sag*. Jo meer man imidlertid nedsætter *Constantins* og hans Samtidiges *Christendom*, des klarere bliver det, at Christendommen paa en *Maade* maatte blive herskende i Romer-Riget, for at virke saa velgiørende som Tilfældet blev paa de følgende, selv de fjerneste, Tider; thi tænke vi os en *Apostolisk Menighed*, levende i Aanden, da trængde den ligesaalidt til verdslig Beskyttelse, som den attraaede verdslig Rigdom, Magt og *Ære*; men netop *naar* Menigheden var *udartet*, og dog uundværlig i Verden, da var det et Mester-Stykke af 49Forsynet, at sammenkiæde den med Tyrannens Fordeel og med alle *Verdens-Rigets Indretninger*, som maatte give de indbrydende *Barbarer* deres høieste Forestilling om Stats-Klogskab og Dannelse. Paa *Barbarerne* er det nemlig vi nu maae fæste Øie, thi dem er Romer-Riget aabenbar givet til Priis, og kun med Hensyn paa *dem* kan vi fortsætte Stats-Historien, efterat *Christus-Riget* har tabt sin Selvstændighed og falder i det Mindste tilsyneladende sammen med det Romerske, men *Barbarernes* Riger blive nu igjen kun Gienstand for Stats-Historien, fordi der i dem ved *Christendommens* Hjælp udvikle sig *Stater* efter den *Ebraiskes* Lignelse, med aandelig Oplysning til Hoved-Øiemed. *Hvorfor* ikke Romer-Riget heelt og holdent ved Christendommens Hjælp kunde forvandles til en saadan Stat, er et unyttigt Spørgsmaal, thi Romer-Riget var jo alle de gamle Staters Rakker-Kule, hvis Liig umuelig der kunde sammenvoxe til et Kæmpe-Legeme, og skiøndt Christendommen havde viist, den mesterlig kunde forene "Jøder og Græker, Skyther og Barbarer" til eet Folk, saa var det dog kun under *Vilkaar*, som i Constantins Dage snarere slet Ingen end alle Rigets Indbyggere vilde finde sig i. Naar derfor Christendommen under *disse* Omstændigheder kronedes til *Keiserinde*, da var det kun vigtigt, fordi, som dens Prophetiske Apostel mesterlig udtrykker det, Hun derved fik "begge den store *Ørns* Vinger" at flyve paa til Ørken, bort fra Slangens Ansigt, hvor Hende var Sted og Næring beredt i Tidernes Løb! Saa lidt derfor end *Keiser-Daaben* fortjener den Bebreidelse, at have forværret Romer-Rigets Stilling og fremmet dets Opløsning, da den aabenbar *formildede* Tyranniet og *forsinkede* Opløsningen, saa kan *Christendommen* dog ei forlange Tak derfor af *Roms* Tilbedere, da det er klart, den virkede kun for sig selv og 50Menneske-Slægten, formildede kun Tyranniet fordi den skaber Retfærdighed og aander Mildhed, og forsinkede kun Opløsningen, for at faae Tid til, saavidt mueligt, at giennemtrænge det Hele og syre hele Massen, saa *Menneske-Aanden* kunde høste Gavn af *Barbarernes* Seier. Nu, da den nyskabte Folke-Verden ligger udbredt for os i al sin Herlighed, vidt overstraalende den Gamles, har vi ondt ved at troe vore egne Øine, naar vi, opvaagnende, betænke, hvad der Alt maatte skee, for at vi kunde komme *sovende* dertil; men forsvinde maatte nødvendig al denne Herlighed som en Drøm, hvis vi ei vilde oplade Øiet og see hvad der er skeet, beundre Forsynets Styrelse og følge dets Vink.